

Lumpok – katarzis nélkül

2010. november 2. kedd, 13:00 |
Komárom

A Kossuth-díjas Valló Péter rendezői munkája vitathatatlanul tiszteletet érdemel, noha a rendezői szándék és igyekezet – ahogy manapság mondani szokás – ezúttal nem mindig jött át. Mégis, a véget érni nehezen akaró és tudó előadást a magabiztos kézzel irányított szakmaiság, a szerző iránti – talán helyenként a feszesség rovására menő – szeretet és szakmai alázat jellemezte.

Dömötör Ede felvétele

Érvényes mindez annak ellenére is, hogy a rendező bőségesen szolgált a stílusparódia, a vígjátéki játékmód és a (melo)dráma hatáselemeivel is.

Megítélésem szerint a fentieknek tudható be, hogy a Valló-rendezések megtekintése alkalmával joggal várható katarzis ezúttal elmaradt. Mégsem érzem úgy, hogy felesleges lett volna végigülnöm a három és fél órányi játékidőt. Láttam egy mindvégig illúziókeltően funkcionáló, leporelló- vagy képeslapgyűjtemény-szerűen működő színpadképet (ugyancsak Valló munkája), nagyszerűen kitalált kosztümöket (Gadus Erika) és olyan kimunkált színészvezetést, amely valóban példaértékű lehet minden kortárs teátrum rendezője számára. A szövegtudásbeli nagyobb biztonság idővel minden alakítást sokkal hitelesebbé tesz. Mese nincs, a sugót „lehallani” ma már több mint kínos pillanatnak számít a hivatásos színjátszásban.

Mokos Attiláról szólva nem újdonság, ha leírom, hogy a jelenlegi társulat egyik legerősebb színésze. Zátonyi Bencét alakítva is bizonyítja, hitelessége kivételes. Humora magával

ragadóan elegáns, intellektuális, önvizsgáló szerepformálása viszont neki is csak teljes szövegbiztonsággal párosulva tud kibontakozni igazán.

A Holocsy Krisztina által lenyűgözően megformált Szederváry Kamilla, „a legdicsőbb vértanúné” olyan, mintha egy „disztingváltabb kiadású” Übü mamát látnánk szorgos ténykedése közben egy másik előadásban. Amolyan megélhetési véglényszerűség, a zsarnokok és szélhámosok minden tulajdonságával felvértezve. Kiváló alakítás; nem létezik, hogy ezt ne vegye észre a szakma arra érdemes/kijelölt küldötte, ha véletlenül megtekinti ezt az előadást valami válogatás alkalmával.

Timót Pál szerepében Olasz Istvánt a kitűnő maszkja és a kosztüm is nagyban segítette. Ismét bizonyította kiváló karakterformáló képességét. Hiányzott azonban a váltás árnyaltsága, amikor az eddig mindössze együgyűségét mutató birkatenyésztőről kiderül, hogy egy birkatürelmű, ám galamblelkű, mélyen érző ember, aki hirtelen rájön arra, hogy Irénben nem is feleségét, hanem inkább a lányát keresi...

Ollé Erik az a művészegyéniség, aki birtokolja a „mindig ugyanolyanság/mindig másság” mágikus csodáját. Sokszor látott ujffelemelése, előrebökése például hiányozna, ha kirendezné valaki. Hanghordozásának jellegzetességei mindig hozzásimulnak a megformálandó karakterhez. Olyan, mint aki nagyon könnyen játszik, holott aki ismeri, tudja, mennyire alaposan megharcol minden rábízott alakítással/figurával.

Molnár Xéniáról meg már alig mertem elhinni, hogy tud megint másmilyen lenni a már szinte ráfércelt szerepkörökben, amelyek során ezúttal Borcsa, a szakácsné jutott neki. A Prah című stúdió-előadásban vitathatatlanul bizonyította, hogy más, sokoldalúbb karakterek megformálására is alkalmas. A nézőkre is ráférne már, hogy mást is lássanak ebben a szerepkörben a társulat tagjai közül. Molnár Xénia pedig a nagyszínpadon is megjutalmazhatna már bennünket más színészi arcával is. Van neki olyan bőven.

Fabó Tibor Mosolygó Menyhért szerepében szeretnivalóan kedves. Talán ő az, akire ráillik a lump kifejezés, bár annak is a kivénhedt változatát mutatja meg szakmai biztonsággal.

A szereposztásban Tar Renátával, Holocsy Katalinnal, Majorfalvi Bálinttal, Varsányi Marival és Németh Istvánnal találkozunk még egy-egy alakítás erejéig.

A rendező egy interjúban arra utal, hogy „miközben most Harangozó Eszter dramaturggal dolgoztunk a darabon, hogy mai verziója legyen, felmerült az a cím is, hogy Lumpok, ami egy kicsit ütősebb, mint az Ingyenélők, ami már kezd kikopni az aktív szókészletből, meg az egész egy kicsit komplikáltabb, s nem annyira vígjátéki, mint mondjuk a Lumpok”. Lehet, én viszont azt gondolom, a lump szó nem fedí olyan pontosan a darabban megjelenő karaktereket, mint az ingyenélő kifejezés. Állításomat az értelmező szótárakban fellelhető különféle szómagyarázatok egyik legjellegzetesebbjével bátorkodom alátámasztani: „Mulatozó, kocsmázó, korhely. Lump társaságba keveredett, minden éjjel részegen került haza. Főnévként is: Nagy lump volt az öreg. Ivott, és itatott boldog-boldogtalant.”

Mellesleg, jegyzem meg, a fent említett dramaturg, Harangozó Eszter neve nem található a színlapon. Lehet, hogy egy másik előadás alkalmával találta ki/javasolta ezt az új darabcímet? Nem lehet tudni.

Mindenesetre ehhez a szöveghez mindenképpen elkelt volna egy, a szöveggondozást hozzáértően „kegyetlen” módon értelmező dramaturg. Ugyanakkor az is eszünkbe jut, hogy ha lehántjuk róla, kivesszük belőle a túlmondottnak/túlírtnak tűnő részeket, akkor mi marad, ami eljátszhatóvá teszi a szöveget, illetve ami indokolja a színpadra állításának szándékát?

A legfőbb gond – véleményem szerint – persze nem ez, hanem az egész darab, nyelvezetének és dramaturgiai felépítésének korszerűtlensége, amelyet nem menthet meg az sem, hogy néhány érvényes politikai utalás időszerűsége az esedékes helyhatósági választások küszöbén elvitathatatlan. Ha nem szeretném annyira az előadást át- meg átszövő, nagyon finom és mértéktartó stílusparódiára irányuló rendezői leleményt, akkor olyan érzésem volna, mintha egy korabeli színdarab játékszíni rekonstrukciójára tett kísérletet látnék, stilizáltan korhű díszletben. Nagyon sok olyan replika és helyzet is eljátszattatik ebben az előadásban, amelyeknek mellözése sokkal pergőbbé és sokkal befogadhatóbbá tenné a produkciót.

Azt mindenesetre le kell szögeznünk, hogy ha valamennyi előadás ilyen körültekintő műgonddal és szakmaisággal készülne, akkor a színházművészet tájainkon is szinte maradéktalanul betöltené azt a szerepét, amely után oly gyakran áhítózunk. Hiszen nem a műfaji sokszínűsége való törekvéssel van a gond, hanem a gyakran felületes, nívótlan vagy a hozzáértéssel kísért alázatot nélkülöző színpadi megvalósítással. A Komáromi Jókai Színház művészei szerencsére egyre ritkábban állítanak ki ilyen előadást. Bizakodva, de – megvallom, az alkotók névsorát látva – kissé gyanakvóan várom az évad további bemutatóit. (Kiss Péntek József)

<http://uj szo.com/online/kultura/2010/11/02/lumpok-katarzis-nelkul>